

anyagi, erkölcsi gondtalanság biztosítékait.

Jó! Irjuk alá, de tegyük összehasonlítást. A papnak feltétlenül 12 osztályt kell végeznie, a tanítónak 8-at. A papok igen nagy része 600 forintos állomáson szolgál, a tanítók legtöbbször négyszázason sőt háromszázason. A jegyzők fizetése négytől feljebb változik.

A papok nyugdíja Makáriában, vagy a holdban van, a jegyzőké kissé közelebb, a tanítóké meg a Zaharában, lévén 40 teljes évhez kötve s szinte lelketlenül, gyalázatosan agyon finánczolja.

A pap és tanító per pedes Apostolorum végzi kéjutazását, vagy műveletlen, durva nép között a 3-ik vasuti osztályban, nem telvén a II-ik osztályra. A »tiszttviselő« e tekintetben is előnyben van.

A pap, tanító, jegyző aratás után kapja meg már rég megszolgált fizetését, a tiszttviselő havonként előre.

A tiszttviselő czime alatt ezrek és ezrek vannak, akik 4 osztály elvégzése után s elég korán 6, 8, 10 száz forintos állásba jutnak, a jogvégzetek az ugynevezett számár létrán emelkedhetnek s a fizetésük is 2—3 ezer forintig, sőt feljebb.

És így tovább.

Nem részletezem, nem folytatom. Végeredménye cikkemnek az, hogy hamis az az okoskodás, mintha 17—18 millió koronának a tiszttviselő kezé közé juttatásával maga az állam is nyer „a dóbán”, az ipar és kereskedelem a fellendülésben.

Mig az igények ily túlságzóztak, mint ma, 100—200 frt különbség nem lendít egy tiszttviselőn sem. Kezdje

tett, de a miket reá disputálnak a jobb sort érdemeiő naiv lelkek

Kárhoztassuk csak magunkat, ha nem tudjuk beváltani ígéreteinket. Mi vagyunk ballépéseinknek okai, mi építjük meg a légvárat, — mi ernyedünk el, mihelyt tette kerül a dolog. Okos emberek mondták: nincs szabad vagy nem szabad emberi akarat, csupán erős és gyenge emberi akarat létezik. Ezt zengi a mi Kisfaludyuk is:

„Nincs sors, nincs hatalom, ha erőd van küzdeni magaddal. Légy szabad s álhatatos: mennyei palma tied!”

Imígyen beszélnek bölcsesek és poéták. Pedig bizony sem a számatomra szoruló német filozófus (Nietzsche), sem a mi Kisfaludyuk szájába nem illik az ilyen mondás. Ha egy Napoleon, vagy még inkább, ha egy telivér angol, mondjuk: Wellington beszélne így, még hagyján; nekik elvághatnók azt a nagy vakságot, a mi feltétlenül szükséges ahhoz, hogy valaki ennyire túlmérszen bizék az inába.

A világerő nem! A hatalom nem mi bennünk van. Más hatalmak tartják fenn és mozgatják ezt az ocsmán világot. Mi a mi nyomoruságos, kétségbeesett lelkek dorgálására kitalált szabad akaratuinkkal nem sokat lábatlankodhatunk a világ folyásában. Az igaz, hogy mi általunk és mi bennünk is foly az élet, úgy a hogy, de a mi aka-

meg a tiszttviselő méltóságos kara a nyolczezer forintos fizetésnek helyesebb beosztását, adjon példát lefelé, akkor kevesebb lesz a váltó.

Végre is: azt szeretném tudni, hogy földmivelőink, kereskedőink, iparossaink miként bírják el vállalkon a mai és még következő terheket?!

Sz. K.

Postai tarifák.

A lapokban olvastam, hogy mióta az új filléres bélyegrendszer behozták, naponként 4—500 olyan levelezőlap ment Magyarországból magába Bécsbe, melyen nem 5, hanem csak 4 filléres bélyeg volt. Érthetőleg bosszankodtak a jó szomszédok és a büntetést csak akkor fizették, ha rendelés ment tőlünk, de egyszerű levelezőlapot el sem fogadtak.

Azt is igen kevesen tudják, hogy míg a Németországba szülő levelek díja megmaradt 5 krnak azaz 10 fillérnek, addig a levelezőlapok díja 2 krról azaz 4 fillérről 5 fillérré emelkedett.

Amerikába, vagy az olyan európai államokba, melyek nincsenek a posta szövetségünkben, a 10 kros levéldíj 25 fillérré emelkedett, míg a belföldi forgalomban az ajánlott levelek díja 30 fillérről 35 fillérré... Ha felemlitem, hogy milyen óriási előhaladásnak vették azt, midőn Amerikában 1 font (majdnem 1/2 kiló) nyomtatványt Newyorktól San-Franciskóig (3000 angol mértföldnél több) 1 centért (2 kr) kezdtek szállítani, mindenesetre ki kell jelentenem, hogy bennitől foghat forgalmunkra, hogy a posta díjakat felemelték, különösen akkor, midőn tudjuk, hogy az államnak mily óriás haszna van a posta jövedélen.

Arról az érthetetlen sovinizmusról is meg kell emlékezni, hogy az idegen országból bekerült képes levelezőlapról ha el akarja az ember küldeni, a 7 vagy 8 idegen felírást mind ki kell törölni, mert ha ez nem így történik, a czimzettet érzékenyen megbírságnak, dacára, hogy helye-

sen van felbélyegezve. Hát tehet az a czimzett arról, hogy a küldő nem tudta ezt a posta törvényt, vagy hogy azt az elárúsító kereskedő nem húzta le a Carte postale-t? Az ilyen erőszakos bosszantásokkal nem tiltják ki az idegen országokból beözönlő levelező lapokat. Ezt csak úgy ellensúlyozhatjuk, hogy vagy a kormány, vagy a nagy papirkereskedők díjat tűznek ki sokszorosítandó kiváló kivitelű levelező lapokra, akkor felvehetjük a versenyt.

Hiszen a Budapesten készült művésznőket ábrázoló levelező lapok ma is kiállják a versenyt a párisi hason készítményekkel. Vajjon, ha ezen valóban remek arcképek túldalán, a hova a czim jön, ez állana: Levelezőlap Carte postale és valami élelmes magyar papirkereskedő (ha van ilyen) eladna egy nagy esomót Párisban, a francia főpostafőnök utnak indítaná e, vagy kiadná rendeltetbe, hogy a „levelezőlap” czim lehuzandó és csak a „Carte postale” maradhat rajta? Szeretném a párisi postafőnök ur véleményét hallani.

És míg a nagy közönséget az ultra sovinizmussal bosszantják, addig a kézbe-síthetlen levelekre ráragasztják „Ismertelen, inconnu”. Hát ez mi? Amott a világ posta szövetkezetben általánosan bevett „Carte postale” töröljük, emitt pedig francia szót használunk mi magunk.

Az is érdekes, ha postautalványt adunk fel. Hányszor lebélyegzik ott a bélyeget, könyvet, vevényt, stb. Amerikában egy perforozott könyv kettős lapja közé carbolpapírost tesz a pénztáros egy kis szelet papírra ráírja a feladó nevét, összeget le szakítja a fél részére, a másolat pedig a könyvbe marad.

No de hiszen nem panaszképen írom én ezeket, mert a m. kir. posta kitünően van szervezve, hivatalnokai szorgalmasak, de az a baj, hogy a nagy közönség nincs kellőleg tájékozva. A napi lapokban meg-megjelen néha egy cikk, mely felemlíti a változásokat, — egyéb semmi. —

Ezen akar most segíteni Hegedüs kereskedelemügyi miniszter és őt fűzetben a minisztériuma által kiadta a „Postai Tarifák és a posta üzletiszá-

ratunk, illetve a mi jobbik eszünk ellenére is csak úgy volna, a miat van. Mi csak arra valók vagyunk, hogy médiumként szerepeljünk az isteni színjátékban.

Hogy van-e ennek az életnek, a világfolyásának célja, épen olyan nagy, örök kérdés, mint ez a másik ebből a kérdésből folyó kérdés: és ha van, mi a világ célja?

Álmodozhatunk és fantazirozhatunk büntetlenül. Állíthatjuk nagy képpel, hogy van a világnak célja. Mesélhetünk a fejlődésnek örök törvényéről. Büszkékedhetünk azzal, hogy mi már közel járunk a célhoz stb. stb. Mind ártatlan gyermek tréfák ezek. Csupasz állhoz jól állhatnak, de pápaszemes, öszbe vegyült embernek az effélék nem valók. Félteve örzött foliánsokban az ilyesmi nek talán még nincs helye.

Mire való az effele? Kérdezhetjük mindaddig, míg kifáradunk a kérdésben s akkor kérdezhetjük jó magunktól: de hát mire való volt ez az esztelenkedés, a kérdezősködés?

Itten tótágast áll az emberi gondolkodás. Az eredmény: mire való gondolkodni? Vagy érthetőbben: nem érdemes gondolkodni. Nem érdemes törekedni. Nem érdemes élni. De hát mit csináljunk? Ha már mindenképpen meg kell lenni a világnak, úgy amint az megvan, kövessük a bölcses: edite, bibite, ludite! Főképp ez utóbbi

tegyük. Ha jól laktunk, kellemesen érezzük magunkat, hát rajta! játszunk! Az aztán egészen mindegy hogy mit játszunk. A fődolog az, hogy agyonüssük az időt, ledaráljuk az életet. Ha úgy tetszik: járunk kánkánt. Vagy ha zajos multságokat nem szeretjük: vonuljunk a négy fal közé és játszodjunk a fogalmakkal, vagy vegyük elő az egyszerűet, variáljuk, kombináljuk. Építsünk tudomány-várat. Vagy ha jobban tetszik: vegyüljünk a nép közé, érvényesüljünk ott, ismételjük meg a Themistokles tetteit, vagy rázzuk meg a világot egy Danton, egy Robespierre mintájára. Ugy is mindegy minden.

Sehol semmi, gyermekjáték az egész élet. És milyen gyermekek: naivak, jóhiszeműek, jókedvűek, vagy kitanultak, buskomorak, de gyermekek vagyunk valamennyien.

Csak az én kérdésemet nem kérdezze tőlem senki: de hát mire való mindez? Mert felelni nem tudunk. De meg nem is akarunk felelni, mert megeshetnék, hogy megrontanók a kérdezők jó kedvét.

De ne féljünk ettől a kérdéstől. Mig az ember ember lesz, mig a világ világ lesz, ezt a kérdést nem fogjuk hallani. És ha játszói tréfából fel is teszi valaki ezt a kérdést és meg is felelünk reá, feleletünket senki sem fogja elhinni.

Dr. B. G.

bályzat" czime alatt az összes szállításokra vonatkozó rendeleteket. Az öt füzetből kettő már megjelent.

Az I. rész czime: „Levélposta, postautalványok és megbizások a belföldi forgalomban.

Ezen rész behatóan foglalkozik az 1-ső szakaszban a levélpostával, a 2-dik szakasz a postautalványokkal, a 3-dik a postai megbizásokkal. — Egy függelék pedig a „magánváltó-úr lapok“ felülbélyegzéséről szól.

A II-dik rész egészen a csomagokkal és pénzes levelekkel foglalkozik, szintén a belföldi forgalomban.

Az 5 füzet ára 2 korona 40 fillér, megrendelhető Hornyászky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdájában Budapesten.

Ajánlhatom a mű megszerzését úgy kereskedőknek mint iparosoknak.

Mindenesetre kívánatos volna, hogy ha a nagy közönség részére kivonatos 20 filléres füzetek is forgalomba hozatnának, melyek a főbb, a mindennapi életben szükséges dolgokat tartalmazzák.

Komlóssy Miklós

Szilágyi Dezső meghalt.

Ma délelőtt 9 óra 45 perczkor érkezett szerkesztőségünkbe a külön kiadásban is közölt megdöbbenő távirat: „Szilágyi Dezső, éjjel, harminczadutcai lakásán Budapesten szélhűtésben meghalt. Este érkezett Karlsbadból. Este mosdás közben érte a halál.“

Ez a rövidke hír kiváló és jellem szilárd magyar vezér politikus elhunytát jelenti és pártkülönbség nélkül gyászt borít a nemzetre. A panamák világában Szilágyi miként mozdíthatatlan szilárd szikla emelkedett ki. Államférfi szereplésének kezdete óta egész sereg politikus tűnt fel, majd sülyedt el mellette, de Szilágyi Dezső szilárdan, megközelíthetetlenül állott a végzet által kijelölt helyen. . . . Emelt fővel, büszkén és határozottan haladt az után és habár politikájának nem voltunk, nem vagyunk is részei, nagy tudásánál jellemszilárdságánál és lángeszénél fogva kegyelettel hódunk ravatala előtt. Izról-izre magyar volt ő és jelleméhez még a gyanunak az árnyéka sem fért soha. Már pedig akik az utóbbi évtizedek magyar politikusaikat, a magyar politikai élet szereplőit ösmerik, módjukban volt a magyar politikai élet minduntalan felszakadt sárfertőjétől megundorodni és megdöbbenni, mert ebbe a fertőbe nem csak egyesek, de parlamenti pártok sülyedtek bele. És hogy az érdekszövetkezés, a bünczinkosság ezen sodomai fertőjébe egészen bele nem sülyedt, el nem pusztult parlamenti életünk, hitünk, bizodalunk ezen megváltásáért Szilágyi Dezső hatalmas szellemének és jellemének is hálával adózhatunk.

Az elkorcsosult kortársak között edzett spártai óriás volt ő, akin sem csábítás, sem a veszélytől való riadás

nem fogott. Vértezett jelleméről vissza pattant minden támadás, ha pedig ő szánta magát támadásra, akkor vesszővel, mint buzogánnyal félemlétesen verte a porba elleneit.

Halála olyan volt mint élete. . . . Magánosan, egyedül pusztult el. Életében is egyedül törtetett előre, mindig hideg, rideg, megközelíthetetlen volt, mint ember, mint politikus. Vezérszerepet még vállalt, de vezetni sohasem engedte magát. Tekintetében, cselekedeteiben, szavaiban mindig benvolt a bizalmaskodókkal, a hizelgőkkel szemben a tiltó intés: „eddig és ne tovább!“

Az ösrengeteg királyához, a kevély bölényhez volt ő hasonlatos. Tisztelettel töltött el mindenkit. Kár, hogy nagy esztét, nagy erejét nem gyümölcsöztette akként, mint amennyi dustermésre jogosított volna.

De ne kicsinyeljük, az ő érdemeit, ezek az érdemek valóságosan bokros érdemek. Buzgó kálvinista létére büszkesége volt egyházának, mint főgondnok. Működött mint jogász, mint egyetemi tanár, mint publiczista, mint politikai pártnak a vezére, mint parlamenti ház elnök, mint miniszter és hosszú pályafutásán soha gyanu nem fért szilárdjellemehez. Ő mindig fehér márvány tisztán emelkedett ki a Tiszák és társai által országunkra zudított dögletes sárfertőből. Pártkülönbség nélkül a nemzeti bizodalom tárgya volt és maradt mindvégig, az ma is, midőn ravatalon kiterítve fekszik. A korcsok megkönnyebbülve sóhajtanak fel, de a nemzetét igazán szerető magyar búsan hajtja le fejét; olyan kormányost veszítettünk el, a ki bármely rettenetes viharban, de a kísértő szirének csábdalaival szemben is rendíthetetlenül állott mindig a helyén.

Érzéketlen, hatalmas kősobornak tartották míg élt, de hogy most meghalt, és midőn a viharok ránkzudulnak, megfogja érezni az egész nemzet, hogy Szilágyi Dezsőben nem csupán egy pártnak az embere, de hatalmas, megbízható, vezérihelyre hivatott nemes magyar pusztult el. . . . — Magyarság ösrengeteg fája zúgj, bűgj, hullajtsd a harmatos levelet nagy fiadnak koporsójára. Ő a magyarság ösrengeteg fáján elődő hernyókat, pusztítva csuszó-mászó korcsokat megvetette mindig és gyakorlta meggázolta a hatalmas bölény, a kit holta után fog még visszasíratni e nemzete. Zúgj, bűgj hát magyar ösrengeteg. Hullajtsd le a koporsóra harmatos leveled! Igaz magyart temetünk a sirba.

Ifjabb Móríc Pál.

(A második távirat Szilágyi Dezső haláláról.)

Az első rövid távirat 9 óra 45 perczkor érkezett szerkesztőségünkbe, rövidesen jelentette be a nemzeti gyászhirot, a megdöbbenő gyászhirot, hogy Szilágyi Dezső

harminczad-utcai lakásán, szélhűtésben Budapesten meghalt. Megdöbbenve olvastuk e hirt, mely a magyar közélet egyik legnagyobb alakjának a kidültét jelentette be. E rövid halálhirot rendkívüli kiadásban tudattuk a debreczeni közönséggel, városzerte mély megilletődést, gyász és részvétet keltett e csapás. A debreczeni polgárság pártkülönbség nélkül átértette ezen halálesapás súlyát; hisz mi itt debreczeni magyar kálvinisták egyházunk egyik kidült oszlopát is sirathatjuk az elhunytban.

Majd az első rövid sürgönyt, a rövid, a kiáltó vészharang jelként megcsendülő gyászhirot 10 óra 15 perczkor követte tudósítónk második, a halálesetet részletesebben megvilágító sürgönyi értesítése is, mely már feltárja előttünk a hallotti szobát.

(Mily körülmények közt halt meg Szilágyi?)

Orvul jött a halál, mely ezt a tölgyfaerős, edzett testben és lélekben egyiránt óriás magyart sirba döntötte.

Szilágyi Dezső hétfőn délután érkezett vissza Karlsbadból, hol négy heti kurát tartott, harminczad utca 2-ik sz. alatti lakására. Ma utógyógyításra Tátrafüredre akart utazni és hétfőn egész nap nem mozdult ki lakásáról.

Még az este meghalt. Mosakodott. És az orgyilkos halál, a szélhűtés, e közben csapott le rá. Holtan rogyott a szoba földjére a hatalmas testalkatu ember.

(A szolga halva találja Szilágyit.)

Egész éjszaka holtan, magára hagyva hevert szobájában a Szilágyi Dezső holtteste, szolgája csak ma reggel hat órakor, lépett be a hálószobába. Ekkor látta, hogy ura, Szilágyi, a vetetlen ágy előtt, a szoba szőnyegén fekszik. Hanyatt feküdt, hanyatt esett el. És hogy halála még tegnap este következett be, ezt abból következtetik, mert teste már tele volt hulla foitokkal. Az oszlásnak ezt a hirtelen bekövetkezését ebben a rekkenő melegben nem is lehet csodálni.

(A halál eset hire és a budapestiek.)

Szilágyi Dezső halálának a hire óriási szenzációt keltett az egész székesfővárosban. Megdöbbenve tárgyalta az egész világváros. A gyászszászlokat is kitűzték. — A Rátóton nyaraló kormányelnököt sürgönyileg értesítették Szilágyi Dezső haláláról.

(Az első halotti látogató.)

Szilágyi Dezső holttestét elsőnek, volt minisztertársa és egyházipolitikai nagy alkotások terén kiváló küzdőtársa látogatta meg. Wekerle Sándor volt miniszterelnök látogató először a halott államférfi szobájába, könnyeket hullajtott a nemes, a nagy bajtárs holtteste fölött.

(A Debreczen Szilágyi Dezsőről.)

Hogy Szilágyi Dezső, hatalmas szellemét pártkülönbség nélkül becsültük, ennek a megvilágosítására épen saját lapunkból, a Debreczenből idézünk.

Midőn ugyanis 1889-ben Szilágyi Dezső a miniszteri széket elfoglalta, a Debreczen vezércikkben méltatva az eseményt, Benedek János, lapunknak jelenlegi főszerkesztője, a többi között ezen üdvözlő és elismerő szavakat írta Szilágyi Dezsőről:

„Meggyőződhetett Tisza, hogy napról-napra kormányozni egy egészségesen fejlődő társadalommal bíró államot nem lehet, s Szilágyi Dezső kormányra hivatása által számot kellett vetnie, hogy kezét nyújtott a társadalom liberális törekvéseinek. Szilágyi Dezső multja nem a Tisza Kálmáné. Szilágyitól sokat várunk, s neki van mit veszítenie. A miniszteri bársonyszéket ő bizony nem arra való tekint, hogy egész publicistai működései alatt hirdetett elvei érdekében folytatott küzdelmeit azon kipihenje s elfeledje. Egy nemzet üdvözölte őt a miniszteri szék eloglalásakor, s most minden szem felé tekint s tőle vár szépet és nagyot.“

Szilágyi Dezsőben nem is csalódott nemzete.

(Szilágyi Dezső — Debreczen diszpolgára.)

A gyász, mely Magyarországot Szilágyi Dezső, e nagy államférfi és erős kálvinista világi ur váratlan halálával sújtotta, közelebbről érinti Debreczen városát is. Szilágyi Dezső ugyanis 1894. jun. 27-ike óta Wekerle Sándorral, Csáky Albin gróffal és Hieronymi Károlylyal együtt diszpolgára Debreczen városának. Az egyházpolitikai reformok kivívásáért tisztelte meg őket a diszpolgársággal Debreczen közönsége.

(Kossuth — Deák — Szilágyi.)

Három nagy név együtt! Ma már mindahárom a csillagok honából tekint le szép Magyarországra!

A magyar nép pedig sirva tekint a magas egek felé s azt kérdezi: ki lép nyomdokaikba!?

Legelőször Deák költözött el, utána Kossuth.

1848-ban egy uton jártak; politikai irányuk 1867-ben vált két felé.

Volt ennek fizikai oka is. Deák nehézkes testszerkezete folytán nagyon szerette a kényelmet s nagyon találoán mondja egyik történetíró:

— Ha Deák 50 fonttal könnyebb lett volna: Kossuth Lajos lett volna belőle!

Szilágyi Dezsőt is tul erős testalkata tette kényelem-szeretővé. Belőle is radikálisabb politikus lett volna, ha 50 fontot, saját súlyából, másnak tudott volna ajándékozni!

Saját testi ereje ölte meg. Ki tudja, nem egy új Kossuth Lajos veszett-e el benne?!

(A király czeruzája.)

Miniszter-tanács volt ő felsége elnöklése alatt. A király baloldalán Szilágyi Dezső ült, mint igazságügyminiszter.

A király leejtette a czeruzáját, Szilágyi lábához esett. Hát bizony Szilágyi, aki alig tudott az asztal mellett megmozdulni, nem vette fel a czeruzát, hanem nyugodtan nézte, hogy a király maga hajolt le utána.

E figyelmetlenség miatt elvesztette az

udvar kegyét. Lángeszét nem méltányolták többé egy nyomorult czeruza miatt!

Szilágyi azonban a magyar nemzet szemében mindig Szilágyi maradt. Tudtuk, hogy a 67-es irányzat hive, de azért — nem mameluk!

(Szilágyi a kálvinista.)

A magyar vallásnak Szilágyi Dezső rendíthetetlen hive volt. Egyházának közügyeiben mindig tevékeny részt vett.

Huzzátok meg a Rákóczi harangot! Kossuth óta nem siratott nagyobb halottat!

(„A nagy cséplőgép.”)

Az egyházpolitikai viták idejében történt. Szilágyi elmondta hatalmas beszédét, utána gróf Csáky Albin szólalt fel.

Gróf Csáky összegezte a vita eredményét, e kifejezést is használta: „A nagy cséplőgép is elvégezte immár működését.“ (A Szilágyi beszédére czélezott.)

— A Csáky szalmáját csépe l t e l jegyezte meg egy malicziózus ellenzéki képviselő.

A Csáky szalmája azóta dusan termő magot ad az ifju Magyarországnak!

(Szilágyi Dezső életrajza.)

Szilágyi Dezső 1840. április elsején született Nagyváradon, a becsi és pesti egyetemeken végezte jogi tanulmányait. Már ekkor feltűnt, mint szónok és erős vitázó a 60-as években ügyvédi gyakorlatot folytatott. 1867-ben, az első magyar miniszteriumban igazságügyi miniszteri titkár, majd osztálytanácsos lett és kint tanulmányozta Angliában a jogi s különösen a büntetőjogi intézményeket, ugyszint a parlamenti állapotokat. 1871-ben a kodifikáló bizottság egyik legtevékenyebb lett és maradt annak feloszlásáig, 1874-ben, 1871-ben Gyulafehérváron országos képviselőnek is megválasztották már legelső beszéde a parlamenti diadalok egyik legszebbike volt. 1874-ben a budapesti egyetemen a politikai jog-tudományok és a büntetőjog tanára lett s mint ilyen is megfelelt hírnevének. A protestáns egyházi igazgatásban is részt vett. 1876-ban a dunamelléki evangélikus református egyházkerület világi főjegyzője lett, 1885-ben a felsőbaranyai egyházmegye választotta gondnokává. 1877 végén a vámkéreés miatt kivált a balközépből alakult szabadelvű pártból. 1878 tavaszán az u. n. egyesült ellenzék tagja s Apponyi Albert gróf mellett egyik vezére lett. Állandóan részt vett a delegációkban is. 1878—87-ig a budapesti józsefvárosi kerületet képviselte. 1892-től apozsonyi I-sőkerületet. 1889-ben, áprilisben, mint igazságügyminiszter lépett be a Tiszakabinetbe. E helyről keresztül vitt alkotásai közzül csak a kir. táblák és a főügyészségek decentralizációját említjük. T gja volt a Wekerle és Szapáry kabinetnek is. — Majd Wekerle bukása után őt is felmentették. A Bánffy kabinet alatt képviselőházi elnök volt és az erkölestelen Bánffy uralomnak a parlamentből való kikorbácsolásában is résztvett, számos kitüntetésben részesült, noha a kegyet csuszva-mászva soha sem kereste. Rendkívüli hatást keltett a beszéde, midőn ezredévi ünnepélyes felvonulás alkalmával a király előtt az országgyűlés két házának a hódolatát tolmácsolta. Halála — nemzeti csapás.

Délután 1 órakor vettük Szilágyi Dezső haláláról az alábbi újabb távirati értesítéseket, melyek még inkább részletezik a megdöbbentő nagy gyász részleteit.

(Szilágyi Dezső utolsó vacsorája.)

Az élet prózai oldalát mutatja be a Szilágyi Dezső utolsó vacsorája, de mely azért érdekes. Érdekes pedig azért, mert Szilágyi Dezsőn már ekkor erőt vett a halál előérzete.

Szilágyi ugyanis tegnap este aludt tejet, csirkét babfőzelékkel és gyümölcsfélével vacsorált. Még meg is dicsérte, az egyszerű, de izletes vacsorát, mondván szolgájának:

— A vacsora nagyon jó volt. Csak az a kár, hogy olyan nagy meleg van. **Aligha tartom ki . . .** Jobb lett volna Karlsbadban maradni. De nem is megyek sehova, mert ez a hőség igazán rettentő . . .

(Szilágyi bezárkózik.)

A vacsorát elhordván, visszahuzódott a szolgálta és magára hagyta Szilágyit. Ösmerve gazdája szokásait: reggelig nem is zavarta. Azonban reggel többször is zörgetett. De hiába.

(A megijedt szolgálta orvos után fut.)

A többszöri zörgetés, kopogtatás után sem kapott választ a hü szolgálta, nagyon megijedt és lélekszakadva átszaladt Budára Szilágyi házi orvosához, Neuhofer orvoshoz, a ki kocsiba ült, menten áthajtott a nagy államférfi lakására. Kopogtatott ő is, kopogtatott többször. De hiába, most már tudták, hogy itt nagy baj lehet, tehát telefonáltak a rendőrséghez. Midőn pedig a rendőrség emberei megérkeztek, feltörték a Szilágyi Dezső hálószobájának az ajtaját.

(A bezárt szoba titka.)

Az orvos, a szolgálta és a rendőrök megdöbbenve állottak meg a feltört szoba ajtó előtt.

Szilágyi Dezső az ágy előtt feküdt. Teljesen levolt vetkőzve. Arczczal esett a földre.

Majd megérkeztek a mentők is. A mentők megállapították, hogy a halálozásnak még az éjjel kellett bekövetkezni, mert a test tele volt hullafoltokkal.

(Újabb hír.)

Még egy újabb hír is terjedt el Szilágyi Dezső tragikus haláláról. E szerint Szilágyi nem is vacsorált, hanem ebédelt, mert korán akart lefeküdni. Esti 7—8 óra között következhetett be halála és így beteljesedett előérzete is. Tényleg nem bírta ki a rettentő hőséget, jobb lett volna Karlsbadban maradnia.

(A miniszterek a holttestnél.)

Mióta a haláleset híre elterjedt a székesfővárosban, a halottlátók egymást érik Szilágyi halottas házában. Reggel óta a Budapesten időző miniszterek is mind járultak a „nagy Szilágyi“ holttestéhez. E lesújtó gyász eset alkalmából miniszter tanácsot is

tartottak és a nagy halottat, a ki nemzetének, a magyarságnak szentelte életét, tehetségét, a ki családot sem alapított, minden bizonynyal az ország költségén temetik el.

Megérdemli. Szilágyi Dezső nem egy család, nem is egy párt, nem is egy felekezet, de az egységes magyar nemzet halottja, a ki más időkben, más viszonyok között nagyobbra is hivatott lett volna.

(A halott gondozása.)

További intézkedésig Csávossy háznagy vette gondjaiba a halottat. E holttest fölött elnémul a pártviszály és a sirató pártok keze baráti kézszorításban találkozik.

(A megzavart főváros.)

Szilágyi Dezső halálhíre megzavarta még a tunya fővárost is. Hogy micsoda nagy volt a zavarodás, a fejvesztettség, bizonyosság reá a lapunkban közölt első ellentmondó tudósítások is. A halálesetről küldött részleteket megczáfolja, helyre igazítja a következő újabb és újabb sürgöny. Szilágyi Dezső hirtelen és megdöbbentő halála megzavarta a környezetét, az egész fővárost, csakis így terjedhettek a halálesetről egymást keresztező hírek.

NAPI HIREK.

Petőfi.

Ötvenkét esztendeje, hogy a segesvári sikon élet-halálharcot vívott a maroknyi magyarság a nemzeti szabadságnak a letiprására küldött orosz zsoldos hadaknak tengerével. — Itt a hazazeretet lelkesedésének tüze csillámlott fel a szemekben, ez forralta, hevítette harcra a szívek vérét, hiszen a vezér volt Bém apó.

Ötven muszka jutott egy magyarra s ha annak felét is levágta a magyar kard, eisöpörte a magyar puskaropogás az ágyudörej, mégis veszteni kellett a magyaroknak.

Ötvenkét esztendeje Segesvárnál mégis a legnagyobbat vesztette a magyar. Kozák kard-csapások alatt itt lehelte ki lelkét nemzeti költészetünknek fénye, dicsősége, a magyar Tyrtus: Petőfi Sándor. Kard nélkül állt, hajadon fővel s a fegyvertelen hőst nem átalotta mégis megölni a gyáva orosz s beteljesedett a költő sejtelmes óhajta:

„Ott essem el én
A harez mezején
Ott folyjon ki ifjui vér a szívemből.”

És kifolyt ez a vér, a legnemesebb, mely valaha magyar ereken keringett, a haldoklót pedig belelöktek egy közös sírgödörbe, mely maiglan ismeretlen s ötvenkét esztendő

folyamán pora elvegyült vitéz szabadságharczos társai porával.

Mi, akik ötvenkét esztendő távolából tekintünk vissza reá, mindjobban látjuk magasabbra nőni alakját, mert nem szült azóta magyar anya gyermeket, aki lelkének szárnyalásával utól tudta volna érni őt. Dicsősége örök, emlékezete legyen áldott. A magyar ifjak, az egymásra következő nemzedék az ő dalaiból tanulja meg szeretni a hazát és meghalni a hazáért.

A debreczeni ev. ref. egyház

árvaügyi bizottsága 1901 év. aug. hó 3 án d. e. 9 órakor az egyház tanácstermében ülést tart. Tárnyak: folyó ügyek.

Elhunyt pénzügyi igazgató.

Varga Ferencz tekintélyes építész, aki már 4 év óta az ipar- és kereskedelmi bank üzletvezető igazgatója volt, hosszas betegeskedés után meghalt. Családján, rokonain kívül széles körben gyászolják az ösmert bankigazgatót.

Dankó Pista Debreczenben.

A magyar nótafa Dankó Pista ma este Debreczenben hangversenyezik. A Bika-kertjében tart bucsu előadást.

A hőség áldozata

czim alatt a Debreczeni Friss Ujság azt írja, hogy az óriási hőségnek már van áldozata Debreczenben. A hőmérő 41 celsius fokot mutat árnyékban, de azért katonák gyakorlatoznak. A 39-dik cs. és kir. gyalogezred egyik századának a katonáját ölte meg a gyilkos napszurás. Sőt nevezett lap társ értesülése szerint még két katona is a kórházban szenved és élet-halál között lebeg. Mi egyszerűen közöljük ezt a hirt, de a mi véleményünk is az, hogy inkább a korai órákban kell gyakorlatozni, mint sem hogy a baromi hőségnek odadobják a katonák életét. Hisz ez a hőség igazi kinszenvedés árnyékos helyen is, de hát még a gyakorlótéren?

A debreczeni csata évfordulója.

A debreczeni csata évfordulójának ünnepsére nagyban folynak az előkészületek s a rend fentartása végett Végh Gyula h. rendőrfőkapitány rendeletéből 4 lovas és 4 gyalog rendőr lesz kivezényelve. A kegyeletes ünnepély holnap után délután 1/25 órakor kezdődik. Nem annyira rendfentartásra, de diszörségre volna a honvédsíroknál szükség. Erről gondoskodják a h. főkapitány.

Erdőpusztító hernyófaj.

H.-Szoboszlóról írják: Hajdumegyében az erdők pusztulásnak indultak, még pedig oly meglepő gyorsasággal, hogy a hatóságok ugyszólván — tanácstalanul állnak a váratlanul fellépett csapással szemben. H.-Böszörményben, H.-Szoboszlón és Vámos Pércsen az ottani erdők tölgyfáin milliő számra hemzseg egy picziny fekete hernyófaj, amely a tölgy fákleveleit és friss hajtásait pusztítja. Ez a veszedelmes féreg az új hajtások gyöngyhéját támadja meg és csak a megfásult

részt hagyja meg, amely azután magától elpusztul. Ugyanez a hernyó elpusztítja a levézetet is olyformán, hogy a levél lágyabb részeit megeszi és csak a levélereket hagyja meg. Az ilyen levél azután olyan, mintegy ritka fátyol, vagy mint egy pókháló. A lombzatuktól így megfoszlott fák néhány hét alatt kiszáradnak és ezrével állanak kopaszon az erdőben. — Ujabban azt tapasztalták, hogy ugyanez a hernyófaj pusztítja az akác-, szil- és nyárfákat is. A hatóságok jelentést tettek Darányi Ignác földmivélsügyi miniszternek.

Bikaviadal.

Biró Gábor bakonyi földmives kaszáját vállára vetve hazafelé ballagott a munkából a mikor feldühödve rontott rá a falu bikája. Előbb menekülni akart, de az állat gyorsabb volt. Mikor aztán látta, hogy nem menekülhet, vitézül szembe fordult a fenevaddal és hatalmasan feléje sujtott a kaszával. — A vágás hivatásos torreadornak is becsületére vált volna: mind a két mellső lábát lemetszette a bikának. A felbőszült állat összesett és csakhamar ki is mult a vérvesztés folytán. A husát szétaprózták, kimérték és itt vége lehetne a bika-históriának. De nem volt vége. A bátor torreadort ugyanis a falu birája hatvan koronáig megbüntette, amiért nem engedte magát a község bikájának keresztüldöfni. — Lehet különben, hogy mivel a bika hivatalos bika volt, még hatóság elleni erőszak czimén is megindítják Biró Gábor ellen az eljárást.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon mélyen tisztelt rokonok, jó barátok és ismerősök, kik áldott emlékü jó férjem végtisztességtétele alkalmával becses megjelenésök által fájdalomunkban résztvenni óhajtottak, fogadják ez uton is családomban nevében nyilvánuló hálás köszönetemet. Debreczen. 1901. július hó 31-én. Özv. Szathmáry Istvánné, szül. Kovács Juliánna.

Debreczeni rövid hírek.

Ingaóragyárat akar alapítani Debreczenben Gasparik Antal órás. A gépek már megérkeztek és nemsokára megkezdik működését a gyár. — Nagy vihar dühöngött tegnap délután a Hortobágyon. A Debreczenből T. Füredre menő vonat egy III-ad osztályu kocsija megrongálódott. A vonat felőrárt késett. Sebesen hajtott Tóth István bormérő szeke-revel a Hadházi uton és a lovas kaszárnya közelében a már kitérni nem tudó Szabó József talyigással hevesen összeütközött. A talyiga kereke és rudja összetört, — miért Szabó panaszt tett Tóth ellen a rendörségnél. — A szorgalom áldozata. Kardos József számos betegsége daczára is elment munkába. Tegnap a Cseréről jövet annyira rosszul lett, hogy utját nem bírta folytatni. Ma reggel akadtak rá reménytelen állapotban.

Nyilatkozat.

A szolyvai és luh Erzsébet-vizek, mint gyógy- és élvezeti vizek, rendkívül kedvelt-ségűek. A szolyvai vizet különösen gyomor-baj ellen kitünő sikerrel használom.

Dr. Laufer Miksa

Nyiregyháza.

A szolyvai ásványviz kitünő üdítő ital a savanykás kerti borokkal vegyítve rendkívül kellemes.

Az ispotály templomról.

— Alkalmi vissza-pillantások. —

Irta: **Zoltai Latos,**

Nálunk magyar kálvinistáknál a reformációval egy idős szimbolikus jelvény: a toronyok gombja felett lebegő érez-kakas (vagy vitorla) és az aranyozott fénylő csilag. Mindkettőt az új-testamentomból kölcsönözte anyaszentegyházunk. A kakas, az éberség madara, hogy minduntalan vigyázásra intsen bennünket a világ kísértésai és megpróbáltatásai között. Péter apostolnak is a kakas juttatá eszébe Jézus Krisztus szavait, minek utána háromszor megtagadta a mestert. És a betlehemi csillag, hitünk csillaga vezérelje utunkat, hogy annak fényénél keresve őt, megtalálhassuk idevezítőnket, miként megtalálták a keleti bölcsek.

Főlséges szép jelvény ez is, mely megkülönbözteti külsőleg a magyar kálvinista templomokat a keresztet viselő latin és görög szertartású templomoktól. Mert a külföldi protestánsok, még a svájci reformátusok is, meghagyták jelvényül templomaikon a keresztet, melyen Krisztus megváltó halált szenvedett a bűnös emberiségért.

Az Ispotály templom megújított tornyára ma d. u. erősítik fel a confessionális jelvényeket. Általános bevett régi szokás szerint ünnepélyes formák között helyezik el a torony-sisakot záró gombot és csillagot. Emléksorokat is zárnak a gomb belsejébe, írást a templom építése körülményeiről, s az ekklesia és a város mostani állapotjáról. A Tekintetes Szerkesztőség pedig a nevezetes ünnepi alkalomból arra kér engemet, hogy a „Debreczen“ olvasó közönsége számára szedegetnék össze egyet s mást a megíjodott Ispotály templom régi multjából. E megtisztelő felhívásnak azzal a szíves készséggel engedelmeskedem, amely a magyar Sion fényes multjának, multja dicsőségének nagy szeretetéből fakad.

Az Ispotály templom története szorosan összefügg a debreczeni szegény ügy történetével, az ispotálynak, a munkás keresztényi szeretetet eme 300 éves intézménynek történetével.

Mint a protestáns társadalomban mindenütt, úgy Debreczenben is a világi hatóság mindjárt a katolikus szertartások kiküszöbölésével és az evangéliumi tanok meggyökeresedésével gondviselésébe vette az ügyefogyott szegényeket. 1580 után sűrűn találkozunk a városi jegyzőkönyvekben a szegény ügyet érintő tanácsi határozatokkal. 1586-ban már belső és külső Ispotályról van említés téve. A belső Ispotályt a Csapó-utca elején, a város mai istállója és magtára elején állott kolostrubul alakították amelyet 1578-ban Báthori Kristóf fejedelem ajándékozott a városnak.

A külső Ispotály Szücs István szerint 1570-ben, tehát még M é l i u s z Péter idejében keletkezett. „Duskás Ferencz főbíróágában — így írja Szücs I. — épült fel a külső ispotályi templom minden hozzátartozó épületekkel együtt a mindenható Isten dicsőítésére és tiszteletére s a keresztényen híveknek lelki nyugalomára.

De vajjon az ide vonatkozó feljegyzés eme szavait: „aedificatum est Auditorium verbi Dei in Cymetericum omnibus aedificatis.“ nem lehet-e másnak fordítani, nem ispotályi templomnak? . . .

Hogy a külső Ispotály 1681-ben már a mai helyén feküdt, azt minden kétséget kizárólag igazolja az 1681. május 6-án támadt nagy tűzvész leírása, mely Varga-utczában rendkívül való szárazságban és rettenetes szélben indulván, végig seperte

Varga, Várad, Boldogfalva (a mai Deák Ferencz) Liba és Szent Miklós utcákat. A város árkánisa tűzkieredett s az Ispotály is földig égett.

Az Ispotály tehát kívül a város árkán, Várad, Boldogfalva, és Liba utcákon túl emelkedett. Önként felmerülhet a kérdés: miért épen ide a város határának legszéleire, nem pedig a város valamely másik, például Csapó-utczai oldalán helyezték el a régi bölcsek és előrelátó előjárók? Elfogadván azt az állítást, hogy az Ispotálynak imaháza, vagy temploma is volt, ennek aligha adhatnék helyesebb magyarázatát, mint azt, hogy ez is egyik eszköze volt a Debreczen közvetlen szomszédságába telepedett Boldogfalva község beolvasztására irányult hosszú, tervszerűen kiesztelt küzdelemnek, ami végre 1657-ben sikerült is.

Szabolcsvármegye még 1742-ben is azt vitatta deputatusai által, hogy az Ispotály Boldogfalván, Boldogfalva pedig Szabolcs vármegye területén fekszik s ezen az alapon próbálta megadóztatni az ottan körül lakókat. De a tanács erélyesen tiltakozott ez ellen.

Az ispotályi templom fennállása tehát a XVII. század végén is még bizonytalan, ispotályi lelkészekről is először csak 1704-1705-ben tétetik említés. Nagybirü, nagy tudós debreczeni Ember Pál vallja első ismert papjául az Ispotály. Véle együtt őt lelképásztor viselte gondját a debreczeni egyháznak ekkor. Veresegyházi Tamás, Rápolti Mihály, Patái István és Vessey György valának a többiek. Rákóczi Ferencz szabadságharcának súlyos viszontagságai s a többszöri futás miatt a város megnépelenedvén, maga Ember Pál is nyugalmasabb helyre költözvén, — 1705-től 1711-ig megint prédikátor nélkül szűkölködött az ispotályi parochia. 1711-ben Szathmáry Istvánt hívta meg ide a tanács. Azóta folyton fennáll ez a lelkészi állomás.

Az első ispotályi kántorral 1725-ben találkoztam. Szegedi Istvánnak hívták. Évi fizetését imigy állapította meg a tanács 60 magyar frt. 12 köböl buza, 2 gönczi hordó bor és 2 pár csizma.

Bár nem jegyezték fel a város nótáriusai, de én azt hiszem, hogy a XVIII. század első negyedében rakták le a ma is meglévő ispotályi templom alapkövét. 1739-ben Pósalaki János ispotályi gondnok a toronynak szél által megrongált fedeléhez 100 drb. szeget vásárolt.* 1741-ben Kiss Gáspár és Kapros Gáspár gondnokok praedikáló széket, 1742-ben haranglábakat csináltattak az ispotályi templomban. Ugyanők e templom klenodiumai közül egy kis ezüst poharat beolvasztattak az urvacsora osztnál már kicsinynek bizonyult ezüst tányérba s azt így megnagyobbíttatván, két belga arannyal Marjalaki Mihály által meg-aranyoztatták. A templom éneklő pulpitusára kő távozó szőtkészítettek, meg is ezüstöztették. Az Ispotály statutumának harmadik punktuma értelmében pedig az ispotályi koldusok ruhájára, mellére rézből ismertető jelt csináltattak.

1743-ben gróf Bethlen Kata, gróf Bethlen József özvegye családi czimerével ékesített aranyozott serleget, ezüst tányért, karmazsin selyemmel szőtt patyolat abroszt, keszkenőt ajándékozott doktor Buzinkay György által az ispotályi ekklesiának. Ma is hirdetik ezek ennek a vallásos főuri asszonynak hitbuzgóságát.

(Vége köv.)

* Pósalaki számadása szerint az Ispotálynak 1739. áprilistól 1740. júliusig 644 frt. bevétel, 428 frt. kiadása volt; egy malmon és az urasztali edényeken kívül 1164 frt. kamatozó alappal is birt.

Tanügy.

Reflexiók.

Az országos tanítói nyugdíjtörvény revíziója alkalmából írta: **Simonovics Dezső** izr. fiúiskolai igazgató.

II.

Mint már említém, a baj lényege nem az, hogy a tanító fizetése kevés. Ez elvégre is relativ fogalom, mely a családi és a helyi viszonyok szerint igen lényegesen módosul.

A mi kenyerünknek az a legfőbb baja, hogy csak minden öt évben nő egy arasznyit, holott számos esetben 5 év multán 2 vagy 3-szor annyinak kellene lenni, hogy a család jóllakhassék belőle, de a munkás ember gyomra megköveteli a maga adagját és ha megvonjuk tőle csakhamar megérzi az egész test. És vajon mit csinálhat a tanító, ha — talán éppen a hiányos táplálkozás miatt — ő maga vagy a családjának valamelyik tagja komolyan megbetegszik és orvosi rendeletre valamely gyógyfürdőt kell felkeresnie.

A maga erejéből semmiesetre sem teheti, tehát a község segélyét kénytelen igénybe venni — ha ugyan megkapja. — Csak-hogy ennek a segélynek hivatalos neve — a mi avult fogalmaink szerint — alamizsna. — De tegyük fel a legkedvesebb esetet: az isteni gondviselés megkímélte a tanítót és családját is súlyosabb bajoktól, a gyomor is megszokja a koplalást. De évek multán egy másik súlyos baj kopogtat be. A gyerekek feleseperednek, el kell őket küldeni idegenbe tanulni, mert nem minden tanító lakik olyan helyen, a hol közép vagy legalább polgári iskola volna. No már erre csakugyan nem telik a minimális fizetés legminimálisabb összegéből sem. Ez aztán a gyötrelmes fájdalom szülői szívnek. A tanító, a ki egész életét a mások gyermekei tanításának szenteli, saját gyermekét nem taníthatja szíve vágya szerint, mert nincsen miből, ha csak ismét a jótékony emberek alamizsnaszerű segélyére nem akar támaszkodni, de akkor is nagyon bajos, mert szabad asztalt csak összekéregethet, ha a jó teremtő nem épen tulságos vékonyra alkotta arcbőréjét, de lakásra, könyvekre, tanszerekre, ruházatra, beiratási és esetleg tandijra mégis csak jókora összegecske szükséges, a mit a havi gázsiból fedezni nem lehet.

Szóval az a mi tanítók, a mi legnagyobb bajunk, hogy a törvény existenciánknak csak az elejéről és végéről gondoskodik úgy a hogy. — Megszabja fizetésünket pályafutásunk kezdetén aztán átugrik 40 esztendő mondván: ha ezt eléred, nyugdíjba mehatsz. Mert a közbeeső 100 koroás ötödéves koptlék szép dolog ugyan, de igazán csak egy csepp a növekedő szükségletek tengeterében.

Hát én nem tar'om szerénytelen követelésnek, midőn azon óhajomnak adok kifejezést, hogy valamint a tanító hű és odaadó napszámosa az államnak és a társadalomnak, úgy legyen az állam és a társadalom a tanító gondviselő édesatyja. Nem gyöngéd, dédelgető édes atyát értek, legyen kérlelhetetlen, szigorú, követeljen feltétlen engedelmességet ott, ahol az ügy érdeke megkívánja és tagadja ki könyörtelenül a remitenskedőt, ha a vett parancsot katonás pontossággal végre nem hajtja*). — Ne etesse pástétommal, de a kenyeret se zárja

*) Ekkor néznék csak jól ki. Nemzetietlen kormány ily befolyása mellett, gyönyörűen nézne ki a nemzeti nevelés. Szerk.

el előle, ne vegyen neki cizfraruhát, de rongyosan se járassa, és ha önhibáján kívül bajba esett, ne hagyja elveszni, ha beteg nyújtson neki módot a meggyógyulásra.

Azt kívánám, legyen meg a tanítónak az a tudata, hogy az isteni gondviselésen kívül van egy földi gondviselője is, akinek ő egész életére egész életével le van kötve, de a kire ő is minden eshetőséggel szemben bátran számíthat.

Ilyen atyai gondoskodást látnék például abban, ha az illetékes tényezők számba vennék a népes családú tanító nyomasztó anyagi helyzetét és intézkednének aziránt, hogy a kettőn felüli gyermekek eltartási költségeihez legalább évi 100-100 korona segélyben részesülne a tanító; nagyobb városokban pedig vidéki tanítók gyermekei számára internátusok létesítenének, hogy módja legyen minden tanítónak arra alkalmas gyermekét nagyobb megterhelhetőség nélkül taníttatni. Az államnak hazánk hegyes vidékein vannak nagyterjedésű erdősegei és azok egyikében másikában gyógyhatású források. Milyen gyönyörűség volna az, ha alkalmas helyeken tanítói üdülő és gyógyfürdői telepek létesítenének és az állam így szólana hű napzámosaihoz, a tanítókhoz: „Tíz hónapon át a tanterem falai közt 80-100 gyermek társaságában töltötték időtök jelentékeny részét. Azt akarom, hogy szénasavakkal telt vérteteket ózondus levegőjű erdőimben a szünidő két hónapja alatt fel-frissítsétek, hogy ujult erővel foghassatok nehéz munkákhoz, ne bágyadt tagokkal, lázas fővel és melancholikus hangulatban. Ki hát veletek erdőimbe! Ki mindenestől familiástól!

A mi főzni valótok van, főzzétek és egyétek meg ott. Lakásról majd én gondoskodom és a főkalauz bácsival is beszéltem, hogy oda és vissza ingyen szállítson benneteket. Nekem nem elég, ha ti magatok vagyok egészségesek, jól tudom, hogy ha az asszony, vagy a gyerek beteg, a ti eszetek nem a tanításon áll. Azért kívánom a familiát is megóvni a betegségtől.“

Ezt nevezném én atyai gondoskodásnak. Ez volna a szociális kérdés helyes megoldása a tanítóság közt. Ezt kívánám én az államtól és a társadalomtól cserébe azon hű és odaadó munkáért, melyet a tanítóság a közművelődés terén végez. Kívánám épen most, mikor nap nap után látjuk, milyen lázas munkát fejt ki az államhatalom a szociális bajok orvoslása körül. Álljunk be hát mi is a kérők sorába.

Az alkalom megvan. Kűszobón áll a nyugdíjörvény revíziója. Az orsz. t. nyugdíjalap, milliókra rugó vagyonával, a mi büszkeségünk, de mégsem népszerű előttünk; nem azért, mert keresetünknek egy részét abba kell befizetnünk, hanem főleg azért mert fázunk azon eshetőségektől, melyeknek beálltakor kezd csak reánk nézve tényezőként szerepelni. Igaz, hogy kell ezen szomorú eshetőségekre is gondolni, hogy ők vegyék, árvákra, idő előtt kidőlt társainkra ez az alap nagy áldás, de reánk, egészséges, munkabíró tanítókra nézve mégsem egyéb, mint az a nagy lomtár, amelybe előbb-utóbb mi is belekerülünk. Hát én sehogy sem tudom megérteni, hogy miért kell annak a nagy alapnak tisztán lomtárnak lenni, a hová a tanító csak akkor juthat be, ha testi gépezete már teljesen megromlott s működésre képtelen; miért ne lehetne az egyúttal gépjavitó, melyben a testi gépezet hibás részei kijavíthatók volnának? Avagy csak emberi kéz alkotta gépeket érdemes reparálni, az emberi test pedig, ha gépezetében hiba esett, csak lomtárba való? Annyi figyelmet sem érdemel, mint egy vasúti mozdony? A fennálló gyakorlat szerint, a tanító ha súlyos betegségbe esik, bizonyos ideig

huzza a fizetését s ha azon belül fel nem gyógyul, nyugdíjba kényszeríthető. De már arról gondoskodva nincsen, hogy módjában legyen magát gyógykezeltetni. Hány tanító megy tönkre csak azért, mert nem volt módjában a megfelelő kura költségeit fedezni?

CSARNOK.

Nagy Napoleon császár katonája.

(Eckmann-Chatriantól.)

Fordította: Ifjabb Móríc Pál. 13.

A nemes uraktól Feral bátyához kopogattam be. Ugyanahhoz a Feralhoz akit más néven csak „zászlótartónak“ neveztek. Onnét származott ez a nevezés, mert 1792-ben ő hordozta a pfalzburgi önkéntesek zászlóját. Akkor pedig már betöltötte a negyvenötödik életévét. És rég megállapodott kovácmester és családapa volt. Mindamellet végig küzdötte a harcokat, csak a Zürichi hadjárat bevégezése után tért haza a nagy pörölyhöz. Most is három fia küzdött oda az oroszországi nagy seregben, a három Feral fiu. Névszerint: Jean, Louis és Georges. Georges a dragonyosoknál szolgált, mint őrnagy, a másik két ficzko pedig bakatiszt volt.

Már előre elképzeltem a Feral apó aggodalmas bánatát. De ez mind semmi volt ahhoz, a mit a jó öreg szobájába belépve láttam. A szegény vak öreg a kályha melletti karosszékből gubbasztott. K opasz fejét lecsüggesztette, fátyolozott nagy szeméi felmeredtek, mintha csak három fiának kiterített holtteste hevert volna ott a lábai előtt. Szólni ugyan nem szólt, hanem annál inkább izzadt a homloka és a lefutó izzadság csöppek barázdákat szántottak szikár, fakó arcán. Olybá tünt fel előttem, mint valami haldokló. Hogy vigasztalják, összegyűlt több öreg barátja is, mind ősmert, vén republikánusok. A köztársaság egykori kiküzdői, katonái, mint az öreg Desmaret, Nivei, a vénséges Paradis és a hosszú Froissard, begyűltek mind. Hallgatag gúnynyasztottak ők is. Pipáztak és borult arccal bémésködtek a semmibe.

De időként hol az egyik hol a másik bökkentett egy szót, például így:

— Emeld fel a fejedet Feral, Emeld magasra, büszkén! Hisz talán mi volnánk a Sambre és Meuse armádi a híres öreg katonái?

Vagy pedig így szólt a másik

— Zászlótartó ezimora ne csüggedj! Bátorság! Hisz talán mi volnánk azok a feneficzkok, akik Fleurus mellett futólépésben, szuronytszegezve foglaltuk el a nagy ellenséges ágyúteget?

Igy beszélgettek az öregek. Azonban a vén zászlótartó hallgatott. Csak időnként sohajtott nagyokat. Már egész összeesett a nagy karosszékből. Az öreg ezimborák össze-össze néztek, rázogatták a fejüket, mintha csak mondták volna:

— Szegény ezimora, szegény ezimora a te bajodnak nincsen orvossága.

Siettem is innét. Mert a szegény öreg kétségbeesése felszakította az én szívemet is.

Hazaérve, már munkába találtam Gulden urat. Mindjárt kérdezte:

— No mi ujság Józsi fiam?

— Óh Gulden ur, de jó hogy itthon maradt. Szörnyű idők ezek.

És részletesen elbeszéltem mindent.

— Szinte sejtettem, szólt a mester ur

elszomorodottan. Pedig ez még csak a kezdete a sorscsapásoknak. Mert ez a porosz, osztrák, orosz, spanyol és a többi minden fajú nép, most valamennyije reánk támad. 1804 óta eleget zsákmányoltuk őket, tehát most visszafizetik a kölcsönt. Ők igyekeznek hasznot húzni a mi nagy nyomorúságunkból. Előbb mi erőszakoltuk a nyakunkra az ismeretlen származású királyokat, most aztán majd ők rendelnek nekünk királyt meg nemes urfiakat seregestül. És nem elég, hogy vérünket bőségesen ontottuk a császár testvéreiért, most ráadásul majd elveszítjük azokat a jogainkat is, melyeket a nagy revolúció gyümölcseként élveztünk. És ahelyett, hogy az elsők lennénk, lesüllyedünk az utolsó helyre. Igen! Ez a sorsunk. Amig te odavoltál, jól meghánytorgattam mindent, de csak ebben állapodtam meg. Kikerülhetetlen a mi buzásunk, mert idáig a katona volt nálunk minden, így ha már most nem lesz több katonánk, semmik vagyunk mi is!

Majd megterítettem. De épp amidőn hozzáültünk az ebédhez, megkondultak a harangok is.

— Talán meghalt valaki? kérdezte az ur.

— Ugylátszik. Pedig nem hallottam felőle

Alig tíz percze Rose rabbinus nyitott be hozzánk. Az óráját üvegeztette.

— Ki halt meg, kérdezte Gulden ur?

— Az öreg zászlótartó.

— Ejnye! Feral apó?

— Az bizony, alig egy félórája. Des-

marets, meg a többi vének vigasztalták. Ekkor az öreg végül arra kérte őket, hogy olvassák fel neki György fiának, a dragonyos őrnagynak az utolsó levelét. Ezt még szép reménysegek közt írta az őrnagy ur. Az állott benne, hogy reményli tavaszra már mint ezredes jöhet haza ölelni édesapját. Amikor az öreg ezt meghallotta, felakart emelkedni, de hátrarogyott, feje lehanyatlott. A levél megszakította a szívét.

Gazdám nem szólt reá semmit.

— Itt az órája Rose ur, mondá, a rabbinusnak visszaadta az órát. Tizenkét sous a mun a ára.

Midőn Rose ur elment, szóllaúl tovább ebédeltünk.

(Folyt. köv.)

Nyilttér.

A

legdivatosabb selyemszövetek

méter vagy végszámra a legolcsóbb engros árakban. Mindig a legujabb fehér, fekete és színes fajokban. Privátivevőknek postadíj és vámmentesen. Minták ingyen. Schveicba kétszeres levéldíj szükséges. 6.

Union selyemszövőgyár

Adolf Grieder & Cie Zürich (Schveicz.)

kir. udv. szállítók.

Dr. Szenes Zsigmond

volt gyermekkórházi másodorvos,

gyermekgyógyász

augusztus hó 1-től kezdve

a városi bérházban

(Simonffy-u. 2. alatt) lakik.

APRÓ HIRDETÉSEK.

10 szóig 40 fillér, azontul minden szó 2 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Vastag betűből szedett minden szó 4 fillér.

Női kalap készítésben, ügyes eladásban jártas leány alkalmazást nyer Rózsa Lajos női divatüzletében Debreczen, kistemplom bazár.

Ebesi ártézi viz a legjobb legegészségesebb üdítő ital. Kapható minden fűszerüzletben, kávéházak és vendéglőkben. **Főraktár:** Piacz-u. 7. sz.

Eladó egy 2 sz. tűzmentes **pénzszekrény** és egy Remington-féle új **írógép**. Bővebb felvilágosítást ad Bárdos Géza közgazdasági bank.

Nagy Block naptárak, rendkívül praktikusak 1901. évre 40 krért kaphatók kiadóhivatalunkban.

Tanulóul jó családból való fiu felvétetik.

Mérlegképes könyvelő, ki a magyar és német levelezést bírja, szabad óráiban elvállal könyvek vezetését vagy bármily irodai munkát. Czim a kiadóban.

A dadogók és hebegők számára tanfolyamot nyitok, az ilyenek e hó 20-ig jelentkezhetnek a Teleki-u. fiúiskolánál.

Szép bajusz nyerhető rövid időn a híres „Hajduságpedrő” használata által. Egy doboz 40 fillér. Kapható Debreczenben **Tóth Béla** gyógyszer-tárában, valamint a készítő **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszerésznél H.-Szoboszlón.

Vetőgép 13 soros, használt, majd-nem új, igen olcsón eladó. Czim a kiadóhivatalban.

Nestlé-féle gyermekliszt

legkitünőbb tápszer

kis gyermekeknek

Egy doboz 1 k.

80 fillér. Próbadoz 1 k.

Nem szükséges tej hozzáadása.

Elválasztás esetén ezen régi

kipróbált, 30 év óta bevezetett

tápszer a legkitünőbb szopos

gyerekeknek.

Diarrhie és hányás kizárva.

tartalmazza a legkitünőbb **Alpesi tejet**.

Évi gyártmány **35 millió doboz**, naponta tej-szükséglet **32.000 liter**.

Nestlé-féle condem tej cukorral 1 doboz 1 kor.

Ugyanaz cukor nélkül „Viking” ujdonság 1 doboz 1 kor.

Központi szétküldés: **F. Berlyak**

Bécs 1. Naglergasse 1.

Elárusítás minden gyógyszer-tárban és droguériában.

21/ kézmű- és rövidáru üzlet.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséget, hogy a helybeli piacon évek óta fennálló és jó hírnevű **Erdei Mihály**-féle bolthelyiséget (Piacz-utca, Bika szállóval szemben) kibéreltem és ott f. évi augusztus hó 1-től

kézmű- és rövidáru-üzletet

rendezek be.

Midőn megemlítem, hogy **Benyáts Emil** ur üzletében 10 évi működésem alatt alkalmam volt a n. é. közönség izlését és kíváncsalmait kitapasztalni, azon reményemnek adok kifejezést, hogy ezt párosítva előnyös összeköttetésekkel, igényét teljesen kielégíthetem s legfőbb törekvésem lesz, kitartó szorgalom és előzékeny kiszolgálás által a n. é. közönség bizalmát megnyerni

Kérve becses pártfogását, tisztelettel:

Zengevald Géza

Debreczen, Piacz-utca 14., Bika szállóval szemben.

Bihar Diószegen

a vasuti állomástól 250 méter távolságra 2 hold területű, teljesen beültetett és termőszőlőföld borhással, pinczével, kuttal és gyümölcsfákkal együtt eladó. Bővebb felvilágosítás nyerhető alólirt tulajdonosnál.

Petrányi Ferencz

malom tulajdonos Bihar-Diószegen

Választási**zászlókat és jelvényeket****feltűnő olcsón készítünk.**

Bármilyen nagy megrendelést néhány óra alatt elintézzük.

Zászlók és jelvényekről megkeresésre árjegyzékkel készséggel szolgálunk.

Tisztelettel

Hoffmann és Kronovitz

könyvnyomdája

DEBRECZEN, Piacz-utca 49.

Sürgőnyezim:
HOFFMANN KRONOVITZ
Debreczen.